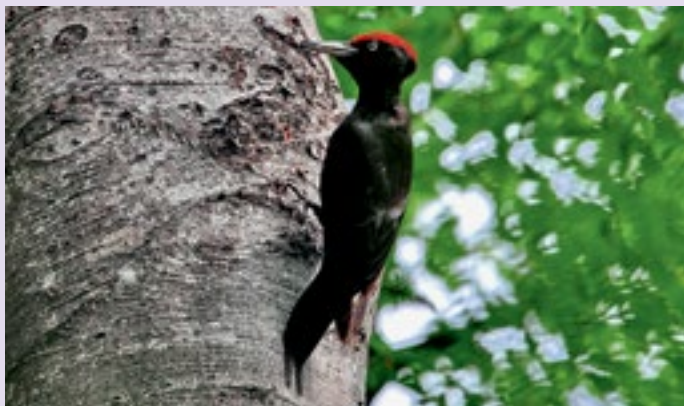

Pomladna opazovanja v naravi

// Danilo Bevk, Dejan Bordjan, Jernej Figelj, Mojca Jernejc Kodrič, Metka Škornik, Al Vrezec, Petra Vrh Vrezec, Anamarija Žagar

v gozdu

Črna žolna (*Dryocopus martius*)

Gnezditveno obdobje naše največje žolne se navadno začne marca z bobnanjem na trohneča debla v starejših gozdnih sestojih. Po bobnanju jo bomo dokaj težko prepoznali, zato je zanesljiveje prisluhniti njenemu značilnemu kovinskemu oglašanju, ki je neredko pospremljeno s klikajočimi žvižgi, s katerimi se žolna oglaša v letu. Črna žolna teše največja dupla, navadno v bukev, ki so pomembna še za kopico drugih vrst duplarjev, kot sta duplar (*Columba oenas*) in koconogi čuk (*Aegolius funereus*). Izteše lahko tudi prehranjevalno luknjo, navadno pri tleh v smreki ali jelki, ko stika za velikimi mravljišči ali ličinkami hroščev v lesu. foto: Milan Cerar

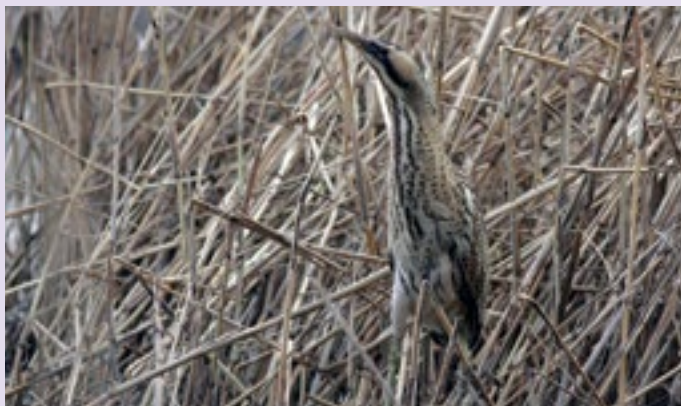

Tevje (*Hacquetia epipactis*)

Zelo verjetno bi ga, vsaj večina, prepoznala kot enega izmed znanilcev pomladi, saj se pokaže na gozdnih tleh še preden se ta dodobra odtalijo. Mnogo manj ljudi ga zna poimenovati. Rumeno-zeleni cvetovi tevja so nekaj posebnega. No, saj sploh niso cvetovi. Socvetja so, drobni cvetovi so nagnjeni na kupček, ki ga obdajajo veliki in drobno nazobčani ogrinjalni listi. Pacvet je pravi izraz za tako socvetje. Skoraj povsod v slovenskih gozdovih ga boste videli, le zadosti zgodaj morate na pot. Ko se drevje namreč olista, je tevje že odcvetelo in se med zelenino gozdnih tal dobro prikrije.

foto: Ljubica Zemljak

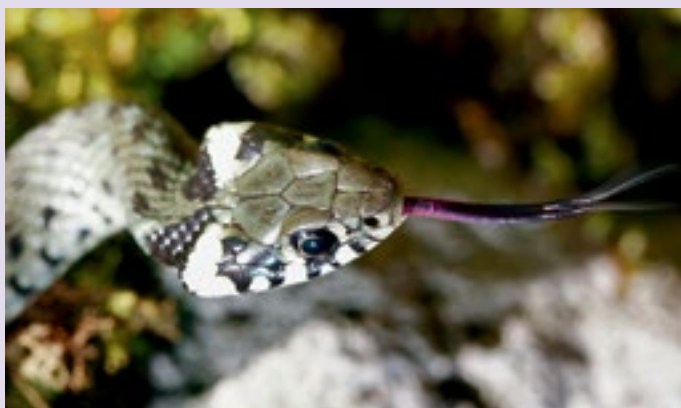
ob vodi

bobnarica (*Botaurus stellaris*)

Bobnarica živi pretežno skrito življenje in je zato tudi ena naših redkih gnezdil, pri kateri gnezdenja še nismo potrdili. Srečanja z njo so redka in pogosto posledica naključja, ko jo splašimo iz obrežnega rastja. Veliko laže jo slišimo. Najbolj zanesljivo lahko njeno območno »bobnanje« poslušamo od sredine aprila dalje na Cerkniškem jezeru, kjer se v dobrih letih med seboj kregajo do trije samci. Koliko je to parov, ne vemo, saj ima lahko vsak samec po več samic. Manj zanesljivo lahko bobnarico spomladi poslušamo še na zadrževalniku Medvedce.

foto: Kajetan Kravos

Belouška (*Natrix natrix*)

Brežine stoječih in tekočih voda so od aprila naprej mesta, ki jih belouška uporablja za termoregulacijo ali ohranjanje stalne telesne temperature. Najpogosteje se nastavlja sončnim žarkom v jutranjih urah, ki ogrejejo njeno telo na primerno telesno temperaturo za dnevno aktivnost. Na brežinah je tudi ob kateremkoli drugem delu dneva, saj se morajo plazilci ogreti tudi da prebavijo hrano v želodcu. Greje se na soncu izpostavljeni površini, v bližini pa ima primerno luknjo, kamor lahko hitro pobegne v primeru nevarnosti. Belouška tudi dobro plava v vodi in če jo splašimo, je vredno za njo pogledati tudi v vodo.

foto: Miha Krofel

na travniku

Poljski škrjanec (*Alauda arvensis*)

Ko se bomo v začetku aprila sprehajali po najbolj prostranih slovenskih ravninah, kot je npr. Ljubljansko barje, Dravska ravan ali kraško polje, bomo zagotovo slišali prijetno pesem hitrega tempa, ki ji skoraj ni konca. Avtor pesmi je poljski škrjanec in v večini primerov ga bomo prej opazili na nebu kot pa na tleh, skoraj nikoli pa na drevesu. Na žalost pa se ta odlični pevec zelo težko prilagaja spremembam v kmetijski politiki. Zaradi hitrih in neprimernih sprememb v upravljanju naše kmetijske krajine ga bomo v večjem številu lahko opazovali in poslušali le še na prostranih travniških visokokraških planot. foto: Luc Hoogenstein / Saxifraga

okoli našega doma

Kmečka lastovka (*Hirundo rustica*)

Ena najznačilnejših selivk na dolge razdalje se spomladi vrne iz prezimovališč v osrednji Afriki. Čas njene vrnitve je odvisen od vremena, saj hlad in nasprotni vetrovi upočasnijo njen povrtek. Kmečka lastovka danes skoraj izključno gnezdi v stavbah, predvsem v hlevih, redkeje pod mostovi. Majhna izboklina ali žebelj sta že zadostna opora za pritrditev blatnega gnezda, ki ga lastovke uporabljajo tudi več let. Najbolj marljivi pari poskrbijo v sezoni za dva ali celo tri zarode. Ptice se hranijo z letečimi žuželkami, kot so muhe in komarji, ki jih s strmimi spusti ali bliskovito spremembo smeri spretno ulovijo v zraku. foto: Tone Trebar

Navadni krt (*Talpa europaea*)

Ta izvrstni kopač domuje v obširnem spletu podzemnih rogov. Imeti moramo kar dosti sreče, da ga opazimo na površju, zagotovo pa ne moremo zgrešiti značilnih krtin, ki ga izdajajo na kakem travniku, pašniku ali vrtu. Številne krtine pričajo, da so spomladi krti zelo dejavni in večinoma blizu površja iščejo svoj plen. Samci si v paritvenem obdobju od marca do maja iščejo družice, zato kopljejo rove na znatno večji površini kot sicer. Občasno se krti le prikažejo na plano, na primer ko zbirajo rastlinsko gradivo za gnezdo ali po daljšem sušnem obdobju iščejo vodo.

foto: Ivan Esenko

Modra lesna čebela (*Xylocopa violacea*)

V Sloveniji živi prek 500 vrst divjih čebel, ki živijo samotarsko, zato jim pravimo tudi čebele samotarke. Večina je manjših od kranjske čebele, največje – lesne čebele – pa so velike kar 25 mm. Zaradi velikosti so zelo opazne in lahko prepoznavne, a jih večina ljudi zamenjuje s čmrlji. Opazimo jih lahko od marca do oktobra, tudi na cvetovih okrasnih rastlin ali fižola. Čeprav zaradi velikosti in črne barve vzbujajo strahospoštovanje, so povsem miroljubne in ni nevarnosti, da bi nas pičile. Gnezdiijo v luknjah v lesu, ki jih v nasprotju z drugimi samotarkami izdolbejo same. Vanje odložijo jajčeca in cvetni prah, ki rabi kot hrana ličinkam. foto: Danilo Bevk